

Gorzów Wlkp., 01 kwietnia 2025 r.

Nasz znak: PS-VIII.431.4.2025.MMac

Pani
Justyna Przedaszek
Dyrektor
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie
w Żarach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.; Dz.U. z 2024 r., poz. 177 ze zm., Dz.U. z 2025 r., poz. 49) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r., poz. 1477) – zespół kontrolny w składzie:

1. Monika Mach - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 38 - 1/2025 z 14 lutego 2025 r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
2. Wirginia Put - Sobania - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 38 - 2/2025 z 14 lutego 2025 r. – członek Zespołu kontrolnego

przeprowadził w okresie od 20 lutego 2025 r. do 28 marca 2025 r. kontrolę sprawdzającą w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach. Kontrola została zrealizowana zgodnie z zatwierdzonym przez Wojewodę Lubuskiego Rocznym Planem Kontroli na 2025 rok. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w kontroli. Zakresem kontroli objęto sposób realizacji zaleceń pokontrolnych, wydanych na skutek kontroli problemowej, przeprowadzonej w jednostce 18 sierpnia 2023 r., zawartych w wystąpieniu pokontrolnym znak: PS-VIII.431.17.2023.MMac z 6 listopada 2023 r. Kontrola obejmowała okres od 9 listopada 2023 r. do 19 lutego 2025 r.

W związku z faktem, że kontrola przeprowadzona była w trybie zdalnym – nie dokonano wpisu do książki kontroli.

Kontrolę rozpoczęto 20 lutego 2025 r. nawiązując połączenie online z Panią Justyną Przedaszek, Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, która udzielała wyjaśnień zarówno tego dnia, jak i na późniejszym etapie kontroli.

Akta kontroli: str. 1-11

Szczegółowej analizie poddano następujące zagadnienia:

1. Kwalifikacje koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

2. Obejmowanie rodzin zastępczych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci w pieczy zastępczej.

Zakres kontroli wynikał z treści zaleceń pokontrolnych, wydanych po kontroli w 2023 r.

W toku analiz kontrolujący opierali się na materiałach otrzymanych z jednostki, takich jak: dane z akt osobowych 8 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (K1- K8), wykazów rodzin zastępczych i rdd, objętych wsparciem koordynatorów, zestawienia wychowanków, których dokumenty przekazano pełnomocnikom w celu złożenia pozwów o alimenty, a także pisemnych wyjaśnień Dyrektora jednostki z 21 marca 2025 r. W celu zweryfikowania realizacji zaleceń pokontrolnych nie wyznaczono próby do kontroli, opierając się na całości dokumentacji z okresu objętego kontrolą.

Akta kontroli: str.12-230

Ocena skontrolowanej działalności

1. Kwalifikacje koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej¹.

Z analizy wynika, że w okresie objętym kontrolą w jednostce było zatrudnionych łącznie 8 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – wszyscy na pełny etat. Przez cały 2024 r. zadania realizowało 5 pracowników. Jeden koordynator (K8) zakończył współpracę z PCPR z końcem stycznia 2024 r. W jego miejsce niezwłocznie - od początku lutego - przyjęto nową osobę (K5). Kolejne 2 osoby (K6 i K7) rozpoczęły pracę w styczniu 2025 r. Każdy z pracowników spełniał wymagania kwalifikacyjne na swoje stanowisko. Wszyscy koordynatorzy mieli wyższe wykształcenie na kierunku pedagogika lub socjologia. Każda z tych osób została również zweryfikowana w bazie Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Akta kontroli: str. 12-39; 58-59

W kontrolowanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Obejmowanie rodzin zastępczych opieką koordynatora

Zgodnie z zapisem w ustawie, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć w jednym czasie pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka².

Podczas kontroli problemowej w 2023 roku, Zespół kontrolny stwierdził znaczące przekroczenia limitu rodzin, przypadających na jednego koordynatora. W przypadku każdego z pracowników liczba ta oscylowała wokół 25 rodzin, co stanowiło poważną nieprawidłowość.

W związku z dokonanymi ustaleniami, wydano zalecenie pokontrolne:

¹ art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

² art. 77 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Przestrzec ustawowego limitu rodzin zastępczych, z którymi pracuje koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Realizacja powyższego zalecenia wiązała się z koniecznością zatrudnienia kolejnych osób w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach. Tylko w ten sposób możliwe było objęcie opieką koordynatorów wszystkich rodzin zastępczych i rdd z terenu powiatu.

Tymczasem, sytuacja w jednostce w trakcie 2024 roku uległa dalszemu pogorszeniu.

Z pozyskiwanych informacji i sprawozdań wynikało, że liczba rodzin przypisanych do poszczególnych koordynatorów wynosiła ponad 30, co oznaczało przekroczenie dozwolonego limitu o ponad 100%. W tej sprawie służby Wojewody kilkakrotnie zwracały się do starosty powiatu żarskiego z prośbą o podjęcie działań wspierających PCPR (pisma z 8 stycznia 2024 r, 29 maja 2024 r., 10 września 2024 r. oraz 2 października 2024 r.).

W odpowiedzi, jako główną przeszkodę w realizacji zalecenia pokontrolnego, wskazywano każdorazowo brak środków finansowych w budżecie samorządu.

W trakcie obecnej kontroli sprawdzającej, kontrolujący stwierdzili, że na przestrzeni całego 2024 roku na ok. 160 rodzin przypadało jedynie 5 pracowników. Dalsze utrzymywanie takiego stanu rzeczy było niedopuszczalne.

Od początku 2025 r. na stanowiska koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zostały zatrudnione 2 nowe osoby. Przydzielono im po kilka „starych” rodzin od każdego z pracowników, a także kilka nowo utworzonych.

Na dzień kontroli obciążenie pracowników przedstawiało się następująco:

- K1 – 25 rodzin, z tego – 2 zawodowe, 3 niezawodowe, 20 spokrewnionych;
- K2 – 24 rodziny, z tego – 3 zawodowe, 9 niezawodowych, 12 spokrewnionych;
- K3 – 25 rodzin, z tego – 2 zawodowe, 5 niezawodowych, 18 spokrewnionych;
- K4 – 25 rodzin, z tego – 3 zawodowe, 11 niezawodowych, 11 spokrewnionych;
- K5 – 25 rodzin, z tego – 1 zawodowa, 4 niezawodowe, 20 spokrewnionych;
- K6 – 21 rodzin, z tego – 6 niezawodowych, 15 spokrewnionych;
- K7 – 16 rodzin, z tego – 2 zawodowe, 3 niezawodowe, 11 spokrewnionych.

Jak wynika z powyższego zestawienia, nadal koordynatorzy z PCPR w Żarach mają zbyt wiele rodzin zastępczych pod opieką. Mimo zwiększenia liczby pracowników, ustawowe limity rodzin objętych wsparciem w dalszym ciągu nie są dochowane.

W związku z tym, Zespół kontrolny uznaje, że zalecenie pozostaje do dalszej realizacji.

Akta kontroli: str. 40-59

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie - zalecenie pokontrolne zostało zrealizowane częściowo i pozostaje do dalszej realizacji.

3. Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci w pieczy zastępczej

W myśl przepisu, dyrektor PCPR po upływie roku od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej ma obowiązek dochodzić świadczeń alimentacyjnych na rzecz wychowanka³. W trakcie kontroli w jednostce w Żarach w 2023 roku, Zespół kontrolny stwierdził, że w tej

³ art. 38 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

kwestii występowały opóźnienia, dochodzące w niektórych przypadkach nawet do 2 lat po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

W związku z ujawnionym uchybieniem, wydano zalecenie pokontrolne:

Przestrzegać terminów składania do sądu pozwu o świadczenie alimentacyjne na dziecko przebywające w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z dokumentacji i wyjaśnień jednostki wynika, że 10 maja 2021 roku, Dyrektor PCPR udzielił pełnomocnictwa 2 radcom prawnym – zatrudnionym przez Starostwo Powiatowe w Żarach - do prowadzenia w jego imieniu spraw o alimenty na podstawie art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Współpraca polega na przekazaniu przez PCPR pełnomocnikom - w stosownym terminie - dokumentacji dzieci i informacji o ich rodzicach w celu złożenia pozwów o alimenty. Radcy lub zatrudnieni przez nich pracownicy, potwierdzają odbiór dokumentów, wpisując na piśmie przewodnim datę i składając podpis.

Następnie, cała procedura alimentacyjna jest prowadzona przez ww. kancelarię prawną. Jednostka nie jest na bieżąco informowana o przebiegu postępowania, z wyjątkiem sytuacji, gdy jest potrzeba uzupełnienia dokumentów lub zajęcia stanowiska w toku prowadzonych przez sąd czynności, np. wobec odwołania rodzica od wysokości kwoty alimentów. Po zakończeniu sprawy, wyroki są przesyłane do PCPR, które z kolei przekazuje je rodzinom zastępczym i dyrektorowi placówek opiekuńczo-wychowawczych.

W okresie objętym kontrolą – tj. od 9 listopada 2023 r. do 18 lutego 2025 r. łącznie 71 wychowankom z powiatu żarskiego minął roczny termin pobytu w pieczy zastępczej. Z placówek opiekuńczo-wychowawczych było to 20 dzieci, a z pieczy rodzinnej 51 małoletnich.

Dla Dyrektora PCPR oznaczało to obowiązek dochodzenia alimentów od rodziców tych dzieci. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

We wszystkich pozostałych przypadkach jednostka kontrolowana dostarczyła stosowne materiały do kancelarii upoważnionych radców prawnych w celu wszczęcia przez nich procedury alimentacyjnej. Zespół kontrolny za datę realizacji zadania przez Dyrektora PCPR przyjął dzień przekazania dokumentów radcom.

W trakcie weryfikacji czynności jednostki w tym obszarze, stwierdzono, że we wszystkich sprawach dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy, działania podjęto terminowo, a nawet przed terminem wskazanym w ustawie. Najpóźniej - w przypadku 1 rodzeństwa - dokumentację przekazano radcy 25 dni po upływie roku od umieszczenia dzieci w pieczy. Dla większości dzieci z rodzinnych form pieczy zastępczej dokumentację dla pełnomocników również przygotowano terminowo. W kilku przypadkach doszło do opóźnień *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Przepis ustawy nie wskazuje w sposób precyzyjny terminu na dochodzenie świadczeń alimentacyjnych. Biorąc jednak pod uwagę późniejszy okres oczekiwania na rozstrzygnięcie sądu, nie należy doprowadzać w tej kwestii do jakiegokolwiek zwłoki. Rozpatrując czas, w którym PCPR przystępował do działania w ww. sprawie, Zespół kontrolny stwierdził, że nastąpiła bardzo wyraźna poprawa w tym zakresie w stosunku do

sytuacji z 2023 roku. Oznacza to, że jednostka dołożyła wszelkich starań, aby prawidłowo wypełniać zadanie i rzetelnie realizować wydane zalecenie.

Na prośbę kontrolujących, pracownicy PCPR zasięgnęli informacji od radców prawnych – na jakim etapie znajdują się postępowania w sprawach o alimenty z okresu objętego kontrolą. W niektórych z tych spraw, szczególnie, gdy pozwy były złożone niedawno, sąd nie podjął jeszcze żadnych czynności, w kilku innych przypadkach doszło do umorzenia postępowania, ale duża część spraw zakończyła się już wyrokiem i zasądzeniem alimentów od przynajmniej jednego z rodziców. Wszystkie wyroki opatrzone były klauzulą wykonalności.

Kontrolujący uznali, że zalecenie zasadniczo jest prawidłowo realizowane i warto, aby jednostka podtrzymała ten trend w przyszłości.

Akta kontroli: str. 60; 61-230

W kontrolowanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości – zalecenie jest na bieżąco realizowane.

Zespół kontrolny rekomenduje, aby:

- bez zbędnej zwłoki podejmować działania w sprawie dochodzenia świadczeń alimentacyjnych dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej;
- dokładać wszelkich starań, aby postępowania w sprawach o zasądzenie alimentów było skuteczne.

WNIOSKI:

W badanym zakresie stwierdzono znaczącą poprawę w wypełnianiu zadań, zgodnie z wydanymi w 2023 r. zaleceniami pokontrolnymi.

Pierwsze zalecenie, dotyczące przestrzegania limitu rodzin zastępczych, z którymi pracuje koordynator rodzinnej pieczy zastępczej - pomimo podjętych starań o wyeliminowanie nieprawidłowości - pozostaje do dalszej realizacji.

Drugie z wydanych zaleceń, dotyczące składania do sądu pozwu o świadczenie alimentacyjne na dziecko przebywające w pieczy zastępczej - jest realizowane zgodnie ze wskazaniem kontrolujących.

Stwierdzono istotne uchybienie w zakresie:

1. Przestrzegania ustawowego limitu rodzin zastępczych, z którymi może pracować koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Za powstałe uchybienie odpowiedzialność ponosi Dyrektor jednostki kontrolowanej.

Przyczyną uchybienia mogą być:

- braki kadrowe w jednostce;
- brak wygospodarowanych środków w budżecie samorządu na zwiększenie zatrudnienia w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach.

Skutkiem uchybienia mogą być:

- brak odpowiedniego wsparcia dla rodzin zastępczych;

- wypalenie zawodowe koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- niedopełnianie części obowiązków przez nadmiernie obciążonych pracowników.

Zalecenie pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone istotne uchybienie, na podstawie art.197d cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli, **ponownie zalecam:**

1. Przestrzegać ustawowego limitu rodzin zastępczych, z którymi pracuje koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Jako termin realizacji powyższego zalecenia wyznacza się 30 września 2025 r.

Brak realizacji zalecenia pokontrolnego skutkować będzie wymierzeniem kary pieniężnej, zgodnie z art. 198 ust. 1 oraz 199 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r., poz. 49).

Rekomendacje:

1. Bez zbędnej zwłoki podejmować działania w sprawie dochodzenia świadczeń alimentacyjnych dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej;
2. Dokładać wszelkich starań, aby postępowania w sprawach o zasądzenie alimentów było skuteczne.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest **zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.**

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Dyrektorowi jednostki kontrolowanej,
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Monika Mach

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Wirginia Put-Sobania

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO
Grażyna Jelska
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej